

Міністерство освіти і науки України
Вінницький національний технічний університет

Л. К. Поліщук, В. І. Савуляк, О. П. Шиліна

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

**ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ
ЗДОБУВАЧАМИ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ ЗА
СПЕЦІАЛЬНОСТЯМИ «МАТЕРІАЛОЗНАВСТВО»
ТА «ГАЛУЗЕВЕ МАШИНОБУДУВАННЯ»**

Навчальний посібник

Вінниця
ВНТУ
2021

УДК 378.091.33-027.23(075.8)

П50

Рекомендовано до друку Вченою радою Вінницького національного технічного університету Міністерства освіти і науки України (протокол № 3 від 28.10.2021 р.)

Рецензенти:

І. І. Назаренко, доктор технічних наук, професор

В. А. Матвійчук, доктор технічних наук, професор

С.В. Цимбал, кандидат технічних наук, доцент

Поліщук, Л. К.

П50 Педагогічна практика. Організація та проходження практики здобувачами ступеня доктора філософії за спеціальностями «Матеріалознавство» та «Галузеве машинобудування»: навчальний посібник / Л. К. Поліщук, В. І. Савуляк, О. П. Шиліна – Вінниця : ВНТУ, 2021. – 43 с.

ISBN 978-966-641-880-0

Навчальний посібник підготовлено відповідно до програми з навчальної дисципліни «Педагогічна практика», яка внесена в навчальний план підготовки доктора філософії зі спеціальностей 132 «Матеріалознавство» та 133 «Галузеве машинобудування».

Посібник регламентує форми, організацію, здійснення та захист проходження педагогічної практики здобувачами вищої освіти ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні. Містить вимоги та зразки документів з оформлення відповідної документації з педагогічної практики. Розрахований для здобувачів та викладачів закладів вищої освіти, що проходять стажування за відповідними спеціальностями 132 «Матеріалознавство» та 133 «Галузеве машинобудування».

УДК 378.091.33-027.23(075.8)

ISBN 978-966-641-880-0

© ВНТУ, 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ	5
2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ.....	7
3. МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	12
4. ПРАВА ТА ОBOB'ЯЗКИ ЗДОБУВАЧА-ПРАКТИКАНТА	23
4.1. Робоче місце	23
4.2. Обов'язки здобувачів на практиці	23
4.3. Права здобувача-практиканта	24
5. ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ	25
5.1. Організація проведення практики здобувача-дублера	26
5.2. Організація проведення практики здобувача, який працює за сумісництвом	27
6. ДОКУМЕНТИ ПРАКТИКИ.....	29
7. ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ.....	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	31
ДОДАТКИ.....	33

ВСТУП

Практика організовується та проводиться відповідно до вимог п. 2 Постанови Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261 «Про затвердження порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», «Положення з організації підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Вінницькому національному технічному університеті», затвердженого рішенням Вченої ради ВНТУ 29.04.2021 р. (протокол № 13), «Положення про проведення педагогічної практики здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії», затвердженого рішенням Вченої ради ВНТУ від 26.11.2020 р. (протокол № 5).

Педагогічна практика – це обов’язковий компонент процесу фахової підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (PhD) галузі знань «Механічна інженерія» за спеціальностями «Галузеве машинобудування» та «Матеріалознавство» у ВНТУ.

Навчальним планом підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії на кафедрі «Галузевого машинобудування» ВНТУ передбачено проходження педагогічної практики здобувачами, що навчаються за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти галузі знань 13 «Механічна інженерія», спеціальностей 132 «Матеріалознавство» та 133 «Галузевого машинобудування».

Педагогічна практика є комплексним процесом підготовки здобувачів до майбутньої професійної діяльності, яка покликана забезпечити формування професійно-педагогічних умінь і навичок у навчально-виховній роботі та високого рівня педагогічних компетентностей.

Дисципліна вивчається з метою поглиблення та закріплення знань здобувачів з питань організації і форм здійснення освітнього процесу в сучасних умовах, його наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення, формування вмінь і навичок опрацювання наукових та інформаційних джерел при підготовці занять, застосування активних методик викладання професійно-орієнтованих дисциплін за галуззю знань 13 «Механічна інженерія».

Педагогічна практика має бути наближеною до напрямів наукових досліджень здобувача. Під час такої практики виникає можливість апробувати результати досліджень, які отримані здобувачем при написанні дисертаційної роботи.

У результаті проходження педагогічної практики у здобувачів мають бути сформовані конструктивні, організаторські, комунікативні й дослідницькі навички викладача закладу вищої освіти, потрібні для забезпечення освітніх, методичних, виховних, профорієнтаційних та дослідницьких аспектів педагогічної діяльності.

1 ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ

Педагогічна практика є формою практичної підготовки майбутніх фахівців, здатних акумулювати сучасні знання і передавати їх здобувачам. В умовах реального педагогічного процесу здобувачі наукового ступеня доктора філософії розумітимуть, як на основі фактичних знань і здійснення викладацької діяльності у вищій школі, організації навчальної діяльності здобувачів, а також науково-дослідної роботи за допомогою сучасних технологій, методів, форм та засобів навчання формуються професійні навички та вміння для вирішення конкретних освітньо-виховних задач. У результаті здобувачі сформулюють потребу систематично оновлювати свої знання та творчо їх застосовувати. Крім того, під час педагогічної практики у здобувачів вищої освіти третього рівня продовжує складатися власний творчий стиль педагогічної діяльності.

Науково-педагогічна практика сприяє розвитку професійної самосвідомості, культури спілкування; формуванню теоретичного, практичного та особистісно-мотиваційного компонентів професійної компетентності практикантів.

Формування практичних умінь і навичок здобувача здійснюється під час проведення лекційних, семінарських занять, організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти. Під час такої практики виникає можливість апробувати результати досліджень, що проводяться здобувачем під час написання дисертаційної роботи.

Педагогічна практика здобувачів на кафедрі галузевого машинобудування факультету машинобудування та транспорту (ФМТ) є складовою частиною освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії зі спеціальностей 133 «Галузеве машинобудування» та 132 «Матеріалознавства» і має на меті набуття здобувачем професійних навичок і вмінь, потрібних для роботи на посадах викладачів закладів вищої освіти (ЗВО).

Для успішного опанування компетентностями потрібні знання з дисциплін: «Сучасні педагогічні технології у закладах вищої освіти», «Філософсько-світоглядні засади сучасної науки й цивілізації», «Математичне моделювання в наукових дослідженнях» та з фахових дисциплін.

У процесі педагогічної практики поглиблюються знання з педагогіки вищої школи, розвиваються та закріплюються **вміння**:

- Проводити науково-методичний аналіз навчальних програм окремих навчальних дисциплін;
- здійснювати підготовку та проведення лекційних, семінарських (практичних) занять;

- здійснювати підготовку навчально-методичного забезпечення для проведення лекційних, семінарських (практичних) занять, залікових робіт та іспитів з дисциплін;
- розробляти завдання та організувати самостійну роботу здобувачів вищої освіти з дисциплін;
- готувати навчально-методичне забезпечення проведення модульних контрольних робіт, залікових робіт та іспитів з дисциплін;
- брати участь (разом з лектором) у проведенні заліків та іспитів для здобувачів відповідної спеціальності;
- брати участь у науково-методичних семінарах, науково-практичних конференціях факультету (кафедри) з презентацією результатів наукових пошуків;
- брати участь у проведенні виховних справ кафедри (тренінгів, квестів) з реалізацією методів педагогічної діагностики сформованості соціальних та громадянських компетентностей.

Також здобувачі оволодіють:

- методами активізації пізнавальної діяльності здобувачів;
- принципами контролю навчальних досягнень здобувача та аналізу його результатів;
- сучасними технологіями, методами та методиками викладання дисциплін у відповідній галузі підготовки докторів філософії;
- творчим підходом до навчально-методичної роботи, наукової діяльності, формуванні потреби у самовдосконаленні, підвищенні своєї кваліфікації;
- навичками формулювати навчальні цілі та обирати відповідний навчальний матеріал і його структуру;
- основами здатностей до критичного оцінювання проведення лекцій та інших видів аудиторних занять, формулювання висновків щодо організації власної викладацької діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01.07.2014 р.
2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» від 23 березня 2016 р. № 261.
3. Постанова від 3 квітня 2019 р. № 283 Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261
4. «Положення з організації підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Вінницькому національному технічному університеті», затверджене рішенням Вченої ради ВНТУ 29.04.2021 р. (протокол № 13). <https://vntu.edu.ua/uploads/2021/DF1.pdf>
5. «Положення про проведення педагогічної практики здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії», затверджене рішенням Вченої ради ВНТУ від 26.11.2020 р. (протокол № 5). <https://vntu.edu.ua/uploads/2021/pedp.pdf>
6. Освітньо-наукова програма третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти з галузі знань 13 «Механічна інженерія», зі спеціальності 133 «Галузеве машинобудування» / Уклад.: Поліщук Л. К. Вінниця : ВНТУ, 2018, 20 с.
7. Освітньо-наукова програма третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти з галузі знань 13 «Механічна інженерія», зі спеціальності 132 «Матеріалознавство» / Уклад.: Савуляк В. І., Шиліна О. П., Шенфельд В. Й., Бакалець Д. В. Вінниця : ВНТУ, 2021, 20 с.
8. Педагогічна практика: рекомендації до проходження аспірантами педагогічної практики: навч. посіб. для студ. спеціальності 133 «Галузеве машинобудування» спеціалізації «Обладнання фармацевтичних та біотехнологічних виробництв» КПІ ім. Ігоря Сікорського. Уклад.: В. М. Мельник, Л. І. Ружинська, О. В. Воробйова. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 44 с. URL: / <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/41325>
9. Головенкін, В. П. Педагогіка вищої школи: підручник . Вид. 2-ге., переробл. і доповн. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. – 290 с. URL: / <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/29032>
10. Освітньо-наукова програма третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти з галузі знань 13 «Механічна інженерія», зі спеціальності 133 «Галузеве машинобудування» / Уклад.: Корнієнко Я. М., Степанюк А. Р., Сівецький В. І., Сокольський О. Л., Мельник В. М., Ружинська Л. І., Шевчук А. В., Шостачук Ю. О. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020, 20 с.
11. Методичні рекомендації по проведенню педагогічної (асистентської) практики для студентів факультету соціології та психології / Уклад.: Власова О. М., Корж К. М., Київ : КНУ ім. Тараса Шевченка, 2001, 12 с.

12. Методичні рекомендації з питань організації практики студентів та складання робочих програм практики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» [Текст]. Уклад.: Лапенко Н. М., Співак І. Л., Федоренко І. В., Шаповалова О. М.; за заг. ред. П. М. Яблонського. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 29 с.

URL: / https://osvita.kpi.ua/files/downloads/Metod_rekomend_pract.pdf

13. Бацевич Ф. С. Словник термінів міжкультурної комунікації. Київ : Довіра, 2007. 205 с.

14. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної л-ри, 2003. 320 с.

15. Вітвицька С. С. Практикум з педагогіки вищої школи : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної л-ри, 2005. 398 с.

16. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація : навчальний посібник. Київ : ВЦ «Академія», 2006. 256 с.

17. Каплінський В. В. Методика викладання у вищій школі : навчальний посібник. Вінниця : ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015. 224 с.

18. Мачинська Н. І., Стельмах С. С. Сучасні форми організації навчального процесу у вищій школі : навчально-методичний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. 180 с.

19. Методика викладання у вищій школі : навчальний посібник / Малихін О. В., Павленко І. Г., Лаврентьева О. О., Матукова Г. І. Київ : КНТ, 2014. 262 с.

20. Мистецтво бути викладачем : практичний посібник / А. Брінклі, Б. Десанте, М. Флегм та ін. ; за ред. О. І. Сидоренка. Київ : Навчально-методичний центр «Консорціум із удосконалення менеджментосвіти в Україні». 2003. 144 с.

21. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі : навчальний посібник. Київ : ЧП, 2007. 211 с.

22. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник. Київ : «Академвидав», 2014. 456 с.

Навчальне видання

**Леонід Клавдійович Поліщук
Валерій Іванович Савуляк
Олена Павлівна Шиліна**

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

**ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ
ЗДОБУВАЧАМИ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ
ЗА СПЕЦІАЛЬНОСТЯМИ «МАТЕРІАЛОЗНАВСТВО»
ТА «ГАЛУЗЕВЕ МАШИНОБУДУВАННЯ»**

Навчальний посібник

Рукопис оформила *О. Шиліна*

Редактор *В. Дружиніна*

Оригінал-макет підготував *О. Кушнір*

Підписано до друку 16.11.2021 р.
Формат 29,7×42 ¼. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman.
Друк різнографічний. Ум. друк. арк. 2,52
Наклад 50 (1-й запуск 1-21) пр. Зам. № 2021-123.

Видавець та виготовлювач
Вінницький національний технічний університет,
інформаційний редакційно-видавничий центр.
ВНТУ, ГНК, к. 114.
Хмельницьке шосе, 95,
м. Вінниця, 21021.
Тел. (0432) 65-18-06.
press.vntu.edu.ua;
E-mail: kivc.vntu@gmail.com

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 3516 від 01.07.2009 р.